

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnek.
E g y e s z á m á r a 3 0 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Embereket halászunk.

Azt olvassuk az evangéliomokban: „Mikor pedig járna a Jézus a Galilea tengere mel-
lett, láta két atyafiakat, Simont a ki mondatik Péternek és Andrást annak atyjafiát, kik a hálót
akkor vetik vala a tengerbe (mert halászok valának).

És monda nékik: Kövessetek engemet és azt mivelem, hogy embereket halásszatok.
És követik vala őt mind magok Jakab a Zebedeus fia, mind Iános annak testvére, mind azok, a
kiket tanítványiul elhivott, hogy tanitana egész Galileán keresztül, prédikálván az Isten országa
evangéliomát és gyógyítván minden betegséget és erőtlenséget a község között.“

Embereket halászni, az emberek tanítását, mivelesét, boldogítását állítani az élet fel-
adatául, az volt a Megváltó célja. Nem a hatalom vadászat és nem a zsákmánykeresés.

Halásztak és vadásztak pedig régóta az emberek, vagy nyájaikat legeltették mint Ábel,
a juhok pásztora. Ez volt az első polgáriusult foglalkozás a történelem előtti időkben. Azután jött
a földmivelés, az ipar s a mai modern élet bonyolult, hol összetett, hol egészen diferenciálódott
életpályái.

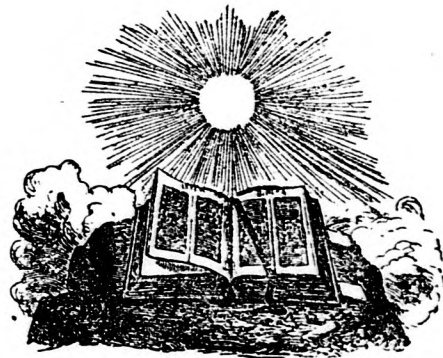
A vadászásról és halászásról azonban ma sem tettünk le. Nagy uraink, mint Nimród
szeretik és üzik a vadak kergetését. Ez olyan hatalmas vadász vala az Ur előtt, azért szokták
mondani példabeszédben: Ez olyan hatalmas vadász az Ur előtt, mint Nimród.

És az ő birodalmának kezdete volt Babel, Erek, Akhád és Kálne a Sinearnak földében.

Nagy birodalmu Nimródok, kik korbácsot suhogtatnak és fényes kísérettel vadásznak,
ma is vannak.

És vadászunk és halászunk velek és mellettök mi is többiek és gyengék, de nem azért, hogy
tanítsunk és Istenországának evangéliomát prédikáljuk; nem azért, hogy gyógyítsunk minden be-
tegséget és erőtelenséget, hanem hogy bosszunkat hűtsük, zsákmányt keressünk, egymást mar-
cangoljuk. Embereket halászunk.

VÁNDOR.

Protestáns Szövetség.

Még mindig késik az éji homályban, még mindig nem valósult meg. De a mi késik nem mulik és a mi az idő teljességében érkezik, az megváltást hoz nekünk.

A Protestáns Szövetség megváltás lesz bizonyos mértékben s így nem csuda, ha epekedünk utánna s türelmetlenül várjuk, hogy vezéreink, a kiken szívünk egész melegével csügünk, a kiket bizalommal és szeretettel veszünk körül, elvégezzék a szükségszerű előtanácskozásokat és a nagy fontosságú tervezet gondos előkészítését.

Mert erre van szükség. Az eszmére nézve egyet értünk. Nincs senki közülünk, ki a protestáns szövetséget ne helyeselné. A részlet kérdésekre azonban eltérők a vélemények. Ez az oka, hogy a dolog ilyen előhaladott stadiumában is hozzá szólok az ügghöz és ismételten mondom, hogy én a prot. szövetség alatt a két prot. egyház összes erőinek egyháztársadalmi összefoglalását és egységes irányítását értem.

Saját mezőink mivélését és jogaink őrzését, érvényesítését. Évenkénti együttes tanácskozását, felvonultatását a lelkészi, tanítói, tanári, közjótékonyági és emberbaráti, közmivélődési, egyháztársadalmi egyesületeknek és szervezeteknek. Tehát semmi agresszív irányzatot és a politika terére is átcsapó gyakorlati tevékenységet. A Prot. Szövetség az évi nagygyűlésen fejtené ki főleg erejét. Tudományos, közmivélődési és jótékonyági szakosztályai beszámolnának a lefolyt évről. A tudósok, a vezetők szakelőadások során tárgyalnák azokat az elvi kérdéseket, a melyeket a jelen felvetett s a melyek egyházunkat, iskoláinkat a prot. szellemet érintik. Az énekkarok támaszkodva a helyi egyesületekre istenitiszteleten is közreműködnének s minden osztály az elért haladásról, a jövő programjáról és feladatairól tanácskoznék. Nevesebb egyházi szónokaink is bemutatkoznának stb. Egyháziak és világiak, kormányzók és hivek, tanárok és tanulók kezet fogva egymással lelkesednének és lelkesítenének és mindnyájan erősödnének abba a ki a fő: a Jézus Krisztusban.

Többen hangsúlyozták mostanában, hogy elérkezett ideje annak, hogy különösebben pro interno foro foglalkozzunk a magunk dolgival és erőnk kifejtésén munkálkodjunk. Én úgy gondolom, hogy a mi feladatunk ebben még

ki nem merül s mi, mint polgárok, egyházunk keretein túl is minden téren mérközni tartozunk a haladás ellenségeivel; a prot. szövetség számára azonban főleg éppen a belkörü működést látom kívánatosnak és éppen ezért nem helyeslem az evangéliomi címet sem, a mely az újabb tervezetek szerint a prot. jelző helyébe jőne s melynek felvételével a más vallásuak belépése is céloztatnék.

Nagyon megbecsülöm és sokra is értékelem ezt a szándékolt közreműködést, de ezen a téren azt nem tartom lehetségesnek. A prot. Szövetségben csak magunk lehetünk s a nagy szabadsági elvek érvényesítése csak egy teljesen felekezeti jelleg nélküli egyesülésben történhetik. Ilyen egyesülések azok, a melyek az Órálló kezdeményezésére létre jöttek s a melyek a kath. népszövetségekkel szembe állíthatók. Ilyen egyesületekre alkalmi vagy állandó szervezetre azért van szükség, hogy a liberális irányzatnak érvényt szerezzünk s ellenfeleinkkel szemben minden téren felvegyük a harcot. De ez már közvetlen politikai, hatalmi mérközés lesz, a melytől mi sem riadhatunk vissza s melyet valláskülönbség nélkül felvilágosodott, miveltszabadságszerető polgártársainkkal és a néppel fogunk megvívni, a mely harc azonban nem az egyházak feladata. Az a prot. szövetség, melybe mint tag autonomiájának érintése nélkül egyesületeink belépjenek s melynek alapító s pártfogó tagjai között egyházunk vezér emberei is helyet foglaljanak s azt a hires programot saját erőink helyesebb kihasználásáról az egyházi élet körébe tartozó feladatok megoldásáról a mely Kaposváron, Kolozsváron s másutt is elhangzott megvalósítsák. Vagy csak pusztán kormányzatból és személyes dolgokból állana nálunk minden?

DR. FERENCZY GYULA.

Szekulárizáció.

II.

Franciaországban az 1789-iki alkotmányos gyűlésben augusztus 4-én került szőnyegre az egyházi javak szekulárizációja. Azonban eme radikális éjjeli gyűlés egyuttal azt is kimondotta, hogy a szabadelvű eszmék kultusza azt is magával hozza, hogy a papokat ezentul az állam fizesse. Maga Mirabeau tette meg az indítványt, midőn május 10-iki beszédében ezeket mondá

„A nemzetnek kötelessége fizetni az erkölcsiség és nevelésügy hivatalnokait. E szónál „fizetni“ a papság méltóságát azonban sérteni nem akarom. Uraim, elérkezett az idő, hogy e forradalom, mely annyi igazságos és nagylelkű érzelmeket keltett fel, kiirtsa a büszke tudatlanság előítéleteit, melyek a fizetés fogalmát megvetés tárgyává teszik. Nézetem szerint háromféle módon lehet a társadalomban megélni: vagy koldulni, vagy tolvajnak kell lenni, vagy pedig fizetésben részesülni. Miután pedig a szabadelvű eszmék feltétlenül megkövetelik a papitizedek és egyházi javak elvételét, csak nem akarja a nemzet a vallás és erkölcsiség őreit a két első kategóriába sorolni?!“

Több mint 3 milliárd frank értékű közvagyonról volt itt szó. De a hazafias papság — vallás különbség nélkül — megértette a kornak intő szavát akkor, midőn a tizedekről önként lemondott és kijelentette, hogy az egyházat a nemzet nagylelkűségére bizza. Jellemző az is, hogy épen maga az autuni ifju püspök Gróf Talleyrand volt az, ki a nemzetgyűlésben következő indítványt tette: „Mondassék ki határozatilag e két elv: Először az egyházi javak tulajdonjoga a nemzetet illeti oly kötelezettséggel, hogy az egyház szükségleteiről gondoskadjék. Másodszor a lelkészi jövedelmek minimuma 1200 frankban állapitassék meg.“

A nemzetgyűlés tagjainak nagy többségét, e kérdés elbírálásánál, az a tudat vezérelte, hogy a papság nem tulajdonosa, hanem csak letéteményese, kezelője az egyházi vagyonnak. A mint jónak látta az állam az egyházat e javak adományozásával, mint haszonélvezőt segélyezni, úgy most korlátlan hatalommal szüntetheti meg a segélyezés eme módjait is; egyszerűen visszaveszi adományait és más módon és úgy gondoskodik a papság ellátásáról, hogy ezután igazságosabb alapon történjék a segélyezés.

Mindenesetre elismerés illeti a nemzetgyűlést anynyiban, hogy gondoskodó figyelmét főként az alsóbb papság segélyezésére terjeszti ki s végleg megakarja szüntetni azt az igazságtalanságot, mely fizetés tekintetében főleg a kath. klerus tagjai közt fenállott.

A helyzet ura a nemzetgyűlésben kétségtelenül Mirabeau volt. Valóságos elragadó hévvel küzdött az egyházi javak sekularizációja mellett. „Én mindig csak azt veszem fontolóra — mondá — vajjon az elv igazságos-e, vagy nem? Mert csak az tekinthető valóban hasznosnak, ami igazságos is. Már pedig semmisen igazságosabb, mint kinyilatkoztatni azt, hogy az állam által adományozott egyházi javak a nemzet örök tulajdonát képezik. A közjó a főtörvény; ez elől vissza kell vonulni minden magánérdeknek. Ezek az egyházi birtokok a társadalom közjává állapitattak, meg kell szünniök létezni, mihelyt megszűntek hasznosak lenni. Különb is semmiféle emberi mű nem lehet örök.“

November 2-án épen az ő következő indítványa lön szavazás alá bocsátva:

„Mondassék ki azon határozat, hogy: Először, az összes egyházi javak a nemzet rendelkezése alá bocsátatnak, azon kötelezettséggel, miszerint illő módon gondoskadjék az istentisztelet költségei, az egyház szolgálóinak fentartása és a szegények segélyezéséről. Másodszor az egyház szolgálóinak ellátására vonatkozó rendelkezések akként fognak történni, hogy a lelkészek dotációjának minimuma 1200 frank lesz, nem számítva be a lakást és hozzátartozó kertet.“

Ez az indítvány 568 szavazattal 342 ellenében el is lett fogadva. A határozat végrehajtására pedig 30 tagból álló egyházi bizotmány küldetett ki.

Nem lehet feladatunk, hogy bővebben fejtegyünk itt egyes részleteiben e nagy horderejű határozat további eseményeit; csak annyit jegyzünk meg meg, hogy Napoleon, mint első konsul, az 1802-iki konkordátumban garantirozta az összes francia egyházak állami segélyezését. Csakis annyi módosítás történt, hogy az érsekek járuléka 15 ezer, a püspököké 10 ezer, a lelkészeké pedig 750—1200 frankban lett megállapítva.

A felsőbb klerus nagyrésze azonban sehogyse tudott a sekularizáció következtében beállott új helyzetbe beletörödni. Noha Napoleon eléggé liberálisan járt el velök szemben, a megkötött konkordátum ellenére, minden eszközt felhasználtak és minden alkalmat megragadtak arra nézve, hogy az államnak minél több kellemetlenséget okozzanak. Pedig az állam eléggé bőkezűen bánt el az egyházakkal szemben! Ugyanis, még 1803-ban csak 26 millió frankra ment a kultusz-budget, 1867-ben 51 millióra. 1880-ban már 96 millió frankra emelkedett az fel.

Az a folytonos intrika és örökös támadás, mely a klerus részéről a legujabb időkig sem szűnt meg, okozta aztán az egyháznak az államtól való végleges elválasztását, melynél vesztes fél csakis a klerus lett.

II. Alighogy végrehajtották a francia földön a sekularizációt, a szabadelvű eszmék azonnal bemenetelt találtak: a papok és koldusok országába, Spanyol honban is. A papi uralom ebben az államban élte virágzó korát. A római egyház valóságos állam volt itt az államban. Legyőzhetetlennek látszó hatalom, a mely uralkodott minden téren. Ez államnak a mult század elején 11 millió lakossa volt. S ebben a számban 69, 446 világi pap és 100,000 apáca és szerzetes foglaltott benn. De épen annak az óriási befolyásnak, melyet a kath. papság az állam életére gyakorolt, természetes következménye lett aztán az, hogy az összes európai államok közt, a belküzdelmeknek és véres polgárháboruknak sehol sem találkozzunk olyan megdöbbentő jeleivel, mint épen Spanyol földön.

Óriási vagyon felett rendelkezett itt a klerus; úgy

hogy maga a vele szemben igazán koldus szegény állam sokszor jutott abba a kényszerhelyzetbe, hogy anyagi segítségért hozzá forduljon.

A birtokos papság jövedelmét: a tizedek és ingatlan javak, képezték. Egy német származású francia egyháztörténet író Weiss Die Kirche Spaniens. Paris 1844 a papi tized jövedelme átlagos értékét 428 millió reálra becsülte. A földbirtok s egyéb járulékokból származó bevételt pedig 231 millió reálra.

Aki csak gondolkodni képes, van-e valaki, aki a világi és szerzetes papságnak ilyen nagy számát és óriási jövedelmét épen magának az egyháznak és hívek érdekének szempontjából, olyan miserábilisan szegény államban, mint Spanyolország, helyeselni tudná? A föld birtokok olyan jelentékeny részének holt kézben való összpontosítása, már csak nemzetgazdasági szembontból is, az állam életére csakis káros lehetett. Ne esdálkozzunk azért, ha e szomorú helyzet szanálására egyes szabadelvű emberek minden lehetőt elkövettek. S midőn az u. n. progressista párt uralomra jutott, azonnal megindította a legszélesebb körű agitációt a papi javak államosítására.

A sekularizáció legelső vitája 1812-ben Cadixban üléselő kortézban hangzott el. Közbe jött azonban ekkor a Napoleon elleni szabadságharc és ez késleltette az eszme megvalósítását. A zsarnoki hajlamu VII. Ferdinánd uralma alatt azonban ismét felszínre került az. Egy 1820. kelt dekrétum mindenekelőtt az átkos emlékü inkvizíció javainak elkobzását mondja ki. A szabadelvű párt uralomra jutván, most már teljes energiával viszi keresztül minden vonalon a szekularizációt, melyet a kényszerhelyzet nyomása alatt, maga a király is szentesít. S hogy ez örvendetes változásairól az egész ország egyszerre értesüljön, gyors futárok viszik hírül mindenfelé e fontos eseményt. Rövid időn belül 226 kolostort oszlatnak fel, javaikat konfiskálják s 16,000 szerzetest bocsátanak el.

(Folyt. köv.)

Dr. Márk Ferencz.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

A szokott formák között történt meg a tiszántuli ref. egyházkerület tavaszi közgyűlésének megnyitása. Agg püspökünk folyvást tartó, sőt növekedő gyöngékedése miatt most is Dávidházy János foglalta el az egyházi elnöki széket s mondta el az Isten segédelmét

kérő buzgó imádságot. Gr. Degenfeld József főgondnok megnyitó beszédében megemlékezett az egyetemes egyházat s egyházkerületünket is sújtó halálesetekről, a nevezetesebb egyházi eseményekről, egyetemünk ügye fejlődéséről. Tudomásul vette a közgyűlés a távolmaradásukat kimentő közgyűlési tagok értesítéseit s számba vette a megjelenteket. Ugyancsak tudomásul vette hogy Balogh Ambrus a nagyszalontai egyházmegye esperesévé, Simonffy Imre a debreceni egyházközség főgondnokává választatott meg. Felolvasták a világi főjegyzőségre és egyházi tanácsbíróagra beadott szavazatok számbavételére kiküldött bizottság jelentését, mely szerint főjegyzőnek dr. Baksa Lajos eddigi aljegyző, tanácsbírónak dr. Márk Ferencz van megválasztva. Az eredményt a közgyűlés tudomásul vevén, a megválasztottak letették az esküt. A szavazatszedő bizottság megalakítása után (korábbi tagok voltak) Széll Kálmán volt esperes lemondása került felolvasás alá az egyházkerületi bizottsági tagságokról. A közgyűlés nem fogadta el a lemondást, mert Széll Kálmánt a bizottsági helyekre nem esperesi minőségében választotta meg, hanem mert kiváló tevékenységű és buzgóságu férfiúnak ismerte. Így aztán a tárgysorozat 11-ik pontjában jelzett bizottsági tagsági helyek betöltése tárgytalan maradt.

Az elhalt Kiss Elek főiskolai igazgatótanácsai helyére egyhangulag Helmezy József egyházmegyei gondnok választatott meg.

A pénzügyi bizottság jelentése, illetve javaslata alapján a Bethlen Gábor-kör segélyezésére a jövő évi költségvetésbe egyszersmindenkori tételül 200 k. lesz fölvéve, ugyancsak a költségvetésnek az őszi közgyűlés idején történő beterjesztése alkalmával kerül be javaslat az iránt, hogy Kiss György gyakorló iskolai tanító minő forrásból és mennyi fizetéskiegészítést nyerjen?

Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok és Agárdi Lajos könyvvezető számadása az 1907. évről számvevőileg megvizsgáltván s a pénzügyi bizottság által részletesen felülvizsgáltván, a pénzügyi bizottság a rendben talált számadás terhe alól való feloldozásra ajánlja a nevezett tisztviselőket, mit a közgyűlés a szokásos óvások mellett teljesített is. A pénztári tisztviselők, hárman, kérvényt intéztek az egyházkerületi közgyűléshez, hogy tekintettel szerfelett megsokasodott munkájokra az egyházkerületi pénztár dolgainak ellátása körül, méltóztassék a három tisztviselő részére együttesen 1200 k. javadalomemelést engedélyezni. A kérvényben ki volt mutatva, hogy a hivatali személyzet havonként a legtöbbször megkétszerezett hivatali órákat tölt el a munkában, így például január és február hónapokban havonként többre mennek a nem kötelezett szolgálati órák száma fejenként 100—100 óránál. Munkakönnyebbség jövőre se várható, mert a már

folyósítás alá kerülő közigazgatási s adócsökkentési államsegélyek kezelése is újabb terhet hoz a kezelőkre. A közgyűlés a pénzügyi bizottság javaslata értelmében minden kifogás nélkül egyhangulag engedélyezte, hogy a megnevezett forrás terhére ugy engedélyez 1200 koronát 1908. évtől kezdve, hogy azon a tisztviselők, jelenlegi fizetésök arányában osztozzanak.

Az új főgymnáziumi építetű bizottság jelentése elismeréssel vétetett tudomásul.

A tőkesegélybizottság jelentése felterjesztetik a konventhez. Köszönettel vette tudomásul a közgyűlés, hogy végre valahára közgyűlésünk tagjai részére kedvezményes vasuti menetdíjat engedélyezett a kereskedelemügyi miniszterium.

Elhatározta a közgyűlés, hogy a folyó évi augusztus havában lelkészavató rendkívüli közgyűlést tart.

Több rendbeli kisebb jelentőségű ügyek elintézése után, mint pl. az újabban szervezett kápláni állások engedélyezése s kápláni díjjal való ellátása stb. után több rendbeli felterjesztés került az egyházkerület közgyűlése elé, melyet a referens véleménye alapján mint nem ide tartozót, vissza kellett adni. Valóban kívánatos, hogy a drága idő kimélese szempontjából is kellő előzetes bírálaton menne át az ügydarabok. Így sokat könnyítenék a munka nagyságán, a mire nagy szükség van; hiszen a mostani tárgysorozaton a 3 főcím alá összesen 337 tárgy volt beosztva, ezenkívül 16 ügydarab került a bíróság elé; ha még ehhez a 88 pontnak a b. pontja alatt összevont s az ábécé betűsorozatán jókora előhaladást tevő főiskolai ügydarabokat hozzászámítjuk: megközelíti a 300-t a tárgyak száma.

Némi vitát keltett a lelkészi fizetés kiegészítése és korpótlékai, az 1848. XX. törvénycikk végrehajtása s az államsegélyeknek egy alapítványszerű összegben leendő kiadatása tárgyában az egyházmegyéről felkerült s a konventhez felterjesztésre váró előterjesztések ügye. Némelyek pártolólág, mások az 1848. XX. t.-c. végrehajtásának nyomatékos sürgetése mellett kívánták ezeket a konventhez felküldeni, végre is abban történt a megállapodás, hogy annak kijelentése mellett történjék a felterjesztés, hogy közgyűlésünk az 1848. 20. t.-c. 1. 2. pontjainak végrehajtását sürgős szükségnek tartja.

Sok idő telt el némely egyházmegyéknek ide felküldött szabályrendeletének az ügyével. Ezek felett a közgyűlés napirendre tért.

(Folyt. köv.)

A bihari református egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A bihari református egyházmegye tavaszi közgyűlése még április hó 22, 23-ik napjain lefolyt, de érdekességeinél fogva meg kell róla emlékezni, ha később is.

Első nap d. e. a tanügyi missziói, számvevői bizottságok üléseztek, délután pedig ősi szokás szerint a tanácsbírói kar és a jegyzők beszélték meg a másnapi gyűlés fontosabb tárgyait, hogy azokat nagyobb tárgyismerettel és kevesebb szóval intézhesse el a közgyűlés. Az ilyen előzetes megbeszélések gyorsítják a tárgyalás menetét s erre nagy szükségünk van ma, mikor az új egyházi törvények következtében gyűléseink tárgysorozata egyre dagad. Most is a régebbi 40—50 sorám 75-re rugott fel.

22-én délelőtt 10 órakor nyílt meg egyházmegyénkben az utolsó egyházmegyei lelkészi értekezlet. Értekezletünk még a múlt év őszén hangoztatta volt, hogy szükségét látja az országos lelkészi egyesület megalakításának, a magyar ref. lelkészek testületi tömörülésének. Akkor Esperesünk passzív álláspontra helyezkedett. Az idők azonban meggyőzték őt is az országos tömörülés többséges voltáról. Elnöki megnyitójában ennek adott kifejezést. „Ma, midőn minden jel azt hirdeti, hogy hazánkban a liberális napja hanyatlóban; az utolsó két esztendőben a liberális haladást akadályozó, a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméit veszélyeztető irányzat került uralomra; az országot belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályok alapján akarják Regnum Marianummá tenni; minden református lelkész, sőt minden protestáns ember kötelessége, hogy kezét-kézbe téve, vállat-vállhoz vetve szépen a liberális megmentésére az egyre terjedő reakcióval szemben. Ezért nem tartózkodott attól, hogy az O. R. L. E. ügyét egyházmegyénkben kezébe vegye. Óhajtja, hogy minden lelkész tagja legyen az országos egyesületnek.“ Indítványára az értekezlet kimondotta, hogy átalakul egyházmegyei lelkészegyesületté s mint ilyen, testületileg belép az O. R. L. E.-be. Az országos választmányba Sulyok esperest küldi ki.

23-án már a kora reggeli órákban népesedni kezdett a vármegye háza előtti park. A hegyközi, Berettyóvölgyi, körösmenti s a sárréti kurátorok várakoztak a lelkészek érkezésére. Kilenc órára összegyülekeztek az egyházak képviselői, a lelkészek, tanácsbírók s az esperes buzgó imádsággal megnyithatta közgyűlésünket. Buzgó imádsága után üdvözölte a gyűlés tagjait, ezek között különösen a nagyváradai tanítónőképző intézet tudós igazgatóját és a négy egyházmegyei tanító képviselőt, a kik az új törvények értelmében let-

tek a közgyűlés tagjai. Majd a következőképen folytatta beszédét:

„A mi kivihetetlennek, lehetetlennek látszott előttünk, az utóbbi évek óta mindegyre jobban kezd szomorú valósággá lenni. Odáig jutottunk, hogy a nagy és nehéz küzdelmek árán megfutott uton, a melyet e nemzetileg, vallásilag oly szerencsétlenül széttagolt magyar népnek jövőjét illetőleg joggal egy szebb és boldogabb jövőként rajzoltunk magunk elé, hogy hullunk visszafelé, a középkor csillagtalan, reménytelen eszmevilágába, mint Ikarus, amidőn viaszszárnyait a nap heve megolvastotta. Nem én beszélek. Saxa loquuntur. A kövek beszélnek. Csak párnapja lett egyebek között nyilvánvaló a katolikus népszövetség alapszabályainak miniszteri megerősítése. Prohászka püspök, Rakovszky képviselőházi alelnök és más közéletben szereplő tekintélyes férfiak megnyilatkozásából eleget megismerehettünk már a katolikus népszövetség messze tekintő céljaiból, a mely végeredményében nem más, mint Magyarországon elvonni az éltető levegőt és napsugarat minden mástól, közéletében, intézményeiben a szó szoros értelmében Regnum Marianummá változtatni át.

De nem ez a szándék, nem az a törekvés az, a mi meglesz. Mert hiszen minden közületnek, akár egyházi, akár világi jellegű, elvitázhatatlan joga van ahhoz, hogy a maga eszméit universálissá tenni igyekeznek; hanem igenis, egyenesen megdöbbenő az a tudat, hogy ezentúl a klerikális népszövetség miniszterileg jóváhagyott alapszabály védelme alatt végezhet olyan munkát, a mely még mélyebbre fogja verni a nemzet fiait egymástól elválasztó ékeket, igen könnyen felidézheti a multaknak véres szellemét, amikor a magyar ellensége lesz a magyarnak, csak azért, mert hitének szárnyain másképen emelkedett föl a nagy Istenhez.

Hogy mit jelent a kath. Népszövetségnek állami szabadalma a szabadelvűség minden vonalán, emlékszünk vissza az insbrucki jogász professzor ellen megindult hajszára vagy nálunk legközelebb a Barkóczy-incidensre; amikor a kath. népszövetség vezető emberei mintegy nyomást akarnak gyakorolni a képviselőházban ülő férfiak lelkiismeretére, meggyőződésére. Gondolkozzunk csak, az alapszabályban lefektetett, tehát első tekintetre ártatlannak tetsző elveket látva: mi fog történni akkor, ha majd Magyarországon ennek a népszövetségnek nem nyolcszáz, nem ezer, hanem sok tizezer fióka leend, mikor ezek a fiókák fognak felvonulni a forumon, ha kell letiporni az isteni örök evangélium legnemesebb, legdrágább eszméit, az egyenlőség szabadság, testvériség ideáljait.

Ez a helyzet felidézi most az önvédelmi harcot, a mely nem kizárólag egyházunk, de Magyarország önvédelmi harca is.

Lelkészi karunk tegnapi értekezletén kimondotta, hogy az országos ref. lelkészegyesületbe testületileg belép, hogy vállvetett erővel álljon a magyarság az emberi haladás nagy munkájainak szolgálatába.

De ez a testület még mindig csak zárt kollegium marad. A mindennapi élet irányítására, a milliók vezetésére, helyesebben a szabadelvűség örök eszméinek ébrentartására oly szövetezésre van szükség, a mely magába ölel minden protestánst, nem az agressivitás, de a defensiva érdekében. A protestáns szövetség eszméjét felfogni átérteni, a szívekbe átinni gyorsan törekedjünk, mert sokkal hamarabb jutunk, mint gondolnók, Lear király sorsára, ki csak egy percet késett s ez a perenyi késedelem elég volt arra, hogy megfojtva lássa legkedvesebb leányát. Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak, Isten óvja nagy csapástól mi szegény hazánkat!”

A nagy tetszéssel fogadott beszédet a közgyűlés jegyzőkönyvébe megörökíteni rendelte.

Az ujjonnan kreált tanácsbírói állásokra Surány Lajos szalárdi lelkészt és Dr. Szegedi Lajos törvsz. bírót választottak meg a presbyteriumok. Az új tanácsbírák székeiket az eskü letelésével ma foglalták el.

A tanácskozás déli egy órakor félbeszakadt. A közében az esperes az új tanácsbírókat, Keresztesi Károly az esperest éltette.

Délután 3—5-ig két bírósági ügy (egy fegyelmi) folyt le.

A közgyűlés mind a 75 tárgyát este 8 órára intéztük el.

Jelen volt.

A heves nagykunsági ref. egyházmegye közgyűlése.

F. hó 6-án folyt le Karcagon. Mindkét helybeli lelkész ágyban fekvő beteg volt s ha esperesünk kifejezést nem adott volna annak, hogy mily sok nehézségekkel jár az ilyen vándorgyűlések nyélbe ütése, hajlandók lennénk őt okozni a furesa helyzetért, midőn két beteg lelkész felett megszorodott egyházközség látott bennünket, egyházmegyét vendégül. De láttuk sokaknak szerelmét a vándorgyűlések iránt, kik a kumadarasi presbyterium azon javaslatát sem fogadták el, hogy szükség esetén Szolnokon jöjjünk össze s inkább a gyűléstartás helyét egyházanként kivetendőnek gondolták, ahogy melyikre a sor következik, legyen hát övék a „patriarkhalis intézmény“ megtartásának dicsősége. Ezzel természetesen a karcagi egyház és város, valamint közönség irányunkban bebizonyított rendkívül szives vendég szeretetét megbántani egyáltalán nem akartuk, sőt teljes elismeréssel emeljük ki.

Esperesünk megnyitó imái azért érdekesek, mert egy-egy mag köré csoportosulnak mindig a gondolatok,

jól teszi, ha összegyűjti őket. Így, mialatt most az igazság Lelkét kérte, nagyon szépen helyezte azt a hamisság és felettébb való igazság közé. Utána hosszabb beszédet mondott Dr. Tóth János gondnok. A tudomány, hitetlenség és socialismus részéről jöhető közös veszedelmek elleni társulásra hív fel, helyesli a Prot. Szövetség eszméjét, ellenben elítéli az Orlet. egyházi szempontból, mert ellentétet teremt egyháziak és világiak között, vallási szempontból, mert a lelkészi hivatás nem egyezik meg vele s állami szempontból, mert felekezetiességre vezet. Távol attól, hogy a hivatott védők buzájába akarnánk sarlónkat vágni, meg kell jegyezni, hogy nincsen olyan magasztos állás melynek földi oldala is ne lenne, a lelkészek állását sem pusztán vallási szempontból kell tekinteni; ha minden pályán levőknek megvan, úgy a lelkészeknek is meg kell lenni joguknak a társulásra; a mi végre az állami szempontot illeti, akár az egylet működése, akár alapszabályai ilyen oldalról bíraltatnának, súlyos beszámítás alá kellene esnie. Az Orle manapság történelmi jelentőségüvé nőtte ki magát a fekezetieskedéssel a reformátusok vádolhatók épen a legkevésbé. Inkább ellenségünk által terjesztett hír tehát az, melyet nem kell meghallgatni.

A jóindulat mondja mindezt s egyháza iránti szeretet — mondá egyházmegyénk kurátora — amit készséggel aláírunk s melyről később, fehér asztal felett mondott beszédéből is meggyőződhattunk.

Egyházmegyénk 4-ik tanítóképviselője Nagy Sándor, kerületi pótképviselők Gergely Antal, Helmecy Béla s tanügyi bizottsági tag Bárány Mihály tanítók lettek.

Az 1848. XX. t.-c. teljesítését Nagy István indítványára aként sürgették, hogy mindennemű segély alapítványszerűleg, egy összegben adassék kétségkívül a legideálisabb állapot, azonban első kötelesség lenne most az államsegélynek megfelelő mértékig emelése, hogy pl. a lelkészi fizetések s korpótlékok belőle rendeztetnének. Bajunk, hogy nem tudunk megalkudni a viszonyokkal, sokfelé gondolkozunk. Az egyházközségi közgyűléseknek egyházmegyénk ismét ellene nyilatkozott s azok végleges eltörlését a presbyteriumok akaratától kéri függővé tenni. Kéri továbbá kieszközölni, hogy egyházi és iskolai adóink közadók módjára hajtassanak be. Mind e tárgyak az előző napi lelkészegyleti gyűlésből terjesztettek fel, a melyen ezenkívül a lelkészegylet, mint ilyen, az Orle tagjai közé is belépett. Itt került szóba a kormányváltásokról szóló legújabb konventi utasítás is, a mely sok helyt a lelkészi díjlevelet csonkítja . . . Egyházmegyénk aggodalmát fejezte ki az ilyen beavatkozások felett.

Az egyes egyházak dolgai közül alig említhetünk fel valamit. Mezőtur vásárolt a gymnázium udvarának

bővítése céljából egy telket, mi jóváhagyatott. Ugyancsak Mezőturról volt beterjesztve egyik lelkészi díjlevelél jóváhagyás végett. Az egyházmegye nem hagyta jóvá a díjlevelet, hanem kiigazította s úgy terjesztette jóváhagyás végett a kerület elé. Sajátságos, de megtörtént. Törökszentmiklós presbyteriumának száma 32-ről 60-ra emeltetett. Kunmadaras a férjhez ment tanítónőket lemondásra kötelezi. Egyházak gyarapodásáról bizony ez alkalommal hirt nem adhatunk.

Bethlen Gábor-kör.

A budapesti egyetemek és főiskolák protestáns ifjúságának egyetlen összetartó szerve a Bethlen Gábor Kör. A főváros zajos utcáira, a küzdő élet forgatagába felkerült ifjak legtöbbször tanácstalanok maradnak mind-abbban, a mi akár tanulmányi tekintetben őszinte felvilágosításra, akár erkölcsi téren a józan felvilágosításra multhatatlanul szükségesek.

A Bethlen Gábor-Kör, a mig egyrésztől segítségére siet anyagiakban szűkölködő tagjainak, főfeladatául tüzte ki a protestáns ifjúságot oly táborba gyűjteni, mely tagjaiban a hazafias vallásos érzést ápolja és a protestáns öntudatot megerősítse. E célt a következő eszközök alkalmazásával szolgálja: szegénysorsu tagjainak lakás, ebéd, vacsora és pénzsegélyt oszt, kedvezményeket nyújt a fővárosi tudományos, irodalmi és művészeti előadásokra, hogy a tagok minél olcsóbban szerezhessék meg az anyagi megélhetés feltételeit.

Szellemi és erkölcsi téren szeretetvendégséggel és irodalmi estékkel igyekeznek a tagokat nemes és nagyfontosságú élethivatásuk előkészítésére buzdítani. Rendez vidéki kirándulásokat, hogy az ország különböző részében megismertesse munkásságát és a társadalommal való kapcsolatot mind szorosabbra fűzze.

Minden hétfőn belmissziói, csütörtökön irodalmi estét tart. Amazon ének, ima és bibliamagyarázat, ezen különböző irányu tudományos és művészeti előadások képezik az összejövétel tárgyait.

Ugy a vallásos, mint az irodalmi esték élénk és tevékeny mozgalmasságot eredményeztek a tagok szellemi és erkölcsi továbbművelésében, de a legnagyobb értéket abban rejtik, hogy a léha közönyösségtől mentik meg a munkára képes erőket.

A fővárosi protestáns társadalom valóban őszinte jóindulattal viseltetik az ifjúság munkássága iránt, a mikor anyagi és erkölcsi tekintetben segítségére siet, belátva és méltányolva működésének fontosságát. Nevezetes fordulópontot jelent az egyesület életében a jelen iskolai esztendő, a melynek elsején új 5 szobás helyiségbe költözött (Szentkirályi-u. 22. I.) s itt felállította a régen óhajtott Bethlen-Otthont. Teljesen ingyen

ad itt nyugalmas szállást 6 vagyontalan s tanulmányait kitünő eredménnyel folytató ifjunak.

Legközelebbi és legszorgosabb feladata az egyesületnek ezt az Otthont kifejleszteni, hogy minél többen élvezhessék az érdemesek közül a jótékonyság áldásait.

Az egész magyar protestánsizmus közérdeke támogatni e feladatában az ifjakat, segíteni anyagilag azokat, akikhez a sors bőkezű nem volt. Ajánljuk őket és nemes törekvéseiket lapunk olvasóinak figyelmébe és pártfogásába. Bármilyen csekély, jószívű adományt szívesen fogad a kör elnöksége (Budapest. Szentkirályi-u. 22. I.)

GYÁSZ-ROVAT.

Osváth Elemér.

Hirt adtunk röviden, hogy a szatmárnémeti ref. főgimnáziumot súlyos veszteség érte: fiatal jeles tanára Osváth Elemér f. hó 14-én éjjel fél 1 órakor 6 napig tartó betegség után meghalt. Életrajzi adatait az alábbiakban közöljük röviden: 1870. aug. 29-én született Déván, hol apja tanító volt. Középkisiskolai tanulmányait a marosvásárhelyi ref. kollégiumban végezte 1889-ben, mely után a budapesti ref. theol.-ra iratkozott be. A theologia elvégzése után a kolozsvári egyetemre ment, hol magyart és latint hallgatott. 1895-ben a marosvásárhelyi kollégiumban volt h. tanár, de itt csak egy évig működött, mert 1896-ban a szatmárnémeti ref. főgimnáziumhoz hívták s azóta itt tanított, az első két esztendőben mint helyettes, 1898-tól, mint rendes tanár.

* * *

Komoly, higgadt gondolkozású, tehetséges ember volt. Halála nemcsak nekünk uagy vesztesség, de az a társadalomra is.

Ő egészen társadalmi szerepre volt hivatva, kinek elvesztése, annyival is érezhető, mert fiatalon tettersően és váratlanul távozott.

Részt vett mondhatni minden olyan mozgalomban, hol vezető szerepre hivatott jó polgárnak, a haza és a város érdekében szóval és tettel dolgoznia kell.

Mint tanár sem volt sablonos ember, ki le-

morzsolta köteles óráit. Tanítványival, kik őszintén ragaszkodással voltak hozzá, ambícióval foglalkozott.

Részt vett a közügyekben is, a polgárság bizalma folytán a törvényhatóságba bizottsági tagul választatott be, most már a második cikluson keresztül. Alig mulott el valami ünnepség, hol hivatott szónoki tehetségével, ne munkálkodott volna közre a kultúra és hazafias érzés ápolásában.

Számos egyesületnek volt tevékeny tagja és vezetője, hol bizonyára személyének hiánya sokáig érezhető lesz.

Egyházát, mint lelkész szintén hiven szolgált. Vágyait különben is ebben az irányban remélte betölthetni.

Társas életben lekötelező modoráért mondhatni osztatlanul szerették; halála nagyon sok jó barátának és tisztelőjének csalt könnycseppet szemébe.

Gyermekei nem voltak és talán éppen ebből lehetett megmagyarázni tevékeny társadalmi működését.

Halálhíre valósággal lesújtóan hatott mindenkire. Hiszen alig pár napig betegeskedett. A részvét impozánsan nyilvánult meg a temetésén Gyászba borult bánatos fiatal feleségét százan és százan keresték fel részvétüket nyilvánítandó. A koszorúk, melyeket a család, barátok, halás tanítványok és tisztelők hordottak ravatalára, virágos kertté varázsolták a halottas házat.

Hült tetemét a gimnázium tágas udvarán ravatalozták fel, hol a közönségnek százai csoportosultak a koporsó körül.

Ott volt az összes városi iskolák ifjusága és a helyi társadalom minden számottevő egyéne és testülete.

Rácz István ref. lelkész könyörgött először a koporsónál, majd Biky Károly esperes mondott magas szárnyalású egyházi beszédet. Végül dr. Hantz Jenő ref. főgimn. tanár mondott szép bucsu szavakat. Bagothay vallásnár imája alatt helyezték el a koporsót, melyet a dübörgő hantok elzártak mindörökre.

Elsírtuk már nem siratjuk a viszontlátásra a nagy találkozásra.

* * *

Béke poraira!

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Debreceni ref. egyetem.** Az egyházkerületi közgyűlésen töltetett be a főiskola bölcsészeti szakán kiírt második classica-philológiai és rendszeres magyar nyelvészeti tanszék megválasztatván az első helyre dr. Darkó Jenő budapesti állami gimn. tanára, a másodikra Pápay József a magy. tud. Akadémia könyvtárosa és levelező tagja, kiket mindkettőjüket szeretettel köszöntünk s kiknek szívből szerencsét kívánunk. A választások 15 szóval 1 szó ellenében történtek, tehát csaknem egyhangulag. Bizonyossága ez a körülmény annak, a nagy várakozásnak, melylyel működésük elé nézünk. A tanárképzés megkezdésére az intézkedések megtörténtek. A philosophiai kar szervezete és tanulmányi rendje elkészült és a kerület által is megerősített. A magyar-latin görög szakokra a tanárok, mindmegannyi kitűnő erő beállítottak. A jövő tanévvel hivatalosan is megnyílik a rég óhajtott ref. tanárképző, megvalósulás stádiumába lép a debreceni ref. egyetem eszméje egy pillanatra, hogy ugyanakkor mint a a virág a gyümölcsnek, helyet ad a 4 karu állami tudomány egyetemnek. Mert most már ez áll előtérben. Tisztában vagyunk vele, hogy ez a tervezet nagyobb szabásu, mint a csonka tanárképzős régi terv. Azt is megértjük, hogy a kerületnek mindent el kell követni, hogy ezzel az állami tudomány egyetemmel a főiskola akadémiai szakainak sorsát összekapcsolja és ez által az egyetem jellegét még nagyobb áldozatok árán is biztosíthassa. Mindezt megértjük és az áldozatokat is elkerülhetetlennek találjuk. Ennek dacára mégis busongó érzéssel konstatáljuk, hogy ismét nem volt erőnk egy nagy vállalkozásnak a végrehajtására s nem volt bennünk áldozatkészség a prot. egyetem megteremtésére. Pedig ez olyan létfeltétele a prot. egyházaknak, hogy még most is midőn az egyetlen helyen, a hol ez létesülhetne Debrecenben, az állam készül egyetemet állítani — most az utolsó órában is gondolni kell reá és biztosítani kivitelét legalább a jövőre.

— **Kálvin-émlék.** A Kálvin-émlék céljaira 10 koronát kaptunk Gyenge János bélzerindi lelkész társunktól, a Kálvin-émlék lelkes szószólójától. Együttal jelentjük azt is, hogy ez ügyben a napokban egy adakozási felhívás fog illetékes helyen kibocsátatni, melyben a nagy reformátor munkáinak kiadásáról is leendő szó. A genfi emlékműhöz való hozzájárulás mellett er-

ről is kell gondoskodni a magyar ref. egyháznak s meg kell szállaltatni magyarul Kálvint s a mi ezzel egyet tesz: Ki kell adni Kálvin összes munkáit és levelezéseit magyar nyelven.

— **Lelkészeválasztás.** A diósadi egyház (Erdélyi egyházkerület) Vincze Ödön Békésre távoztával megüresedett lelkeszi állást a peleskei lelkeszszel, a Kölcsey (szeődemeteri) templom restaurálása körül is érdemeket szerzett Kovács Zsigmonddal töltötte be. Felemlítjük e hirt, mert a Tiszántuli kerülettel szomszédos Királyhágón inneni a régi partiumbeli helyekről van szó, de azért is, mert Kovács Zsigmond főiskolánk tanítványa, debreceni segédlelkész volt, kire most is jól emlékezünk s kinek szívből szerencsét kívánunk.

— **Apponyi nyilatkozatai.** Fontos kijelentéseket tett Apponyi Albert gróf kultuszminiszter, a költségvetési vita folyamán.

Bejelentette a 48. XX. t.-c. alapján az egyházaknak adott állami segély állandósítását.

A kath. autonómiát.

A kath. papok kongruáját.

Kilátásba helyezte a bevett vallások lelkeszei fizetésének korszerű rendezését. (Elvárjuk) És végül próbálta eltemetni az oktatásügy államosítását. (De az eszme feltámad a sírból, a hová az árulók temették.)

Mindezekre röviden csak azt jegyezzük meg, hogy nekünk a 48. XX. teljes végrehajtása kell, tisztességes lelkeszei fizetések. Az iskolák és oktatásügy teljes államosítása. A mi a kath. autonómiát illeti, az ellen semmi kifogásunk nincsen, ha az állami eredetű javak vissza adatnak s az állami segítségben velünk s a többiekkel együtt egyenlően részesülnek.

— **Meghívó.** A hajdunánási ref. főgimnázium fenntartó testülete és tanári kara az intézetnek új épületbe költözése és az első érettségi vizsgálat alkalmával f. évi május hó 31-én felavató ünnepélyt tart.

A „Vasárnapi Ujság“ május 17-iki száma első helyén Duka Tivadar arcképét és nekrológját közli. Vannak még e számban érdekes képsorozatok a bécsi fejedelmi találkozásról, a pécsi Kossuth-szobor leleplezéséről, a londoni magyar kiállításról, a párisi színésztörténeti kiállításról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Gróf Zichy Géza és Gellért Oszkár verse, Szemere György elbeszélése, Erdélyi Zoltán verses regénye, Fogazzaro regénye. Egyéb közlemények: történeti tárcák Türr tábornok és Ferecz József diplomáciai tárgyalásairól, a frankfurti fejedelmi gyűlésről Kosuth Lajos egy leve-

lének facsimile mása, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4. szám). (Ugyanítt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **Ujabb adomány a budapesti református egyháznak.** Megírtuk, hogy egy névtelen jóltevő háromszázezer koronát adományozott a pesti református egyháznak egy új református templom céljaira. Ujabbán szintén névtelenül hétezer koronás adomány érkezett a templom javára. A második pesti templom így módon mihamar felépül. A hívek már lelkészt is szemeltek ki bele.

— **Az eperjesi vértanuk emléke.** Junius 11-én leplezik le országos ünnep keretében az eperjesi vértanuk emléktábláját. Az ünnepre meghívták az országgyűlés mindkét házát, a kormány tagjait, a törvényhatóságokat, valamint az összes kulturális egyesületeket. A rendező bizottság most állapította meg az ünnep sorrendjét, a mely a következő: Junius 10-én díszelőadás a színházban. Junius 11-én délelőtt 10 órakor ünnepies istentiszteletet az evangélikus templomban. Az istentiszteletet Zelenka Pál püspök végzi, egyházi beszédet Korbély Géza mond. A leleplezés délelőtt 11 órakor kezdődik az eperjesi daloskör himnuszával. Megnyitó beszédet Thay József alispán mond, az ünnepi beszédet pedig Prónay Dezső báró mondja. Draskóczy Lajos szavalata után Kubinyi Márton udvari tanácsos átadja az emlékművet. Gyürky Pál főesperes átveszi az emlékművet megőrzés végett. Az ünnep a daloskör énekével zárul be. Délben lakoma lesz.

— **A Kathólikus Sajtóegyesület igazgatótanácsa** mult héten Esterházy Miklós herceg elnöklésével három óra hosszat tartó népes ülést tartott. Az ülés behatóan foglalkozott az egyesület működésének kérdésével s azt határozta, hogy fokozatosan fogja kifejteni működését már a közel jövőben. A rendszeres agitációt kezdi azokban az egyházmegyékben, főképp nagyobb városokban, a hol a püspökök körlevele már előkészítette a talajt. Feladatává tette a bizottságnak, hogy tervezetet dolgozzon ki az egyesület részére mely jövőendő működését és tulajdonképpeni célját: a középonti katolikus napi sajtó támogatását tartaná szem előtt. A kath. sajtóegyesület vagyona ez idő szerint 105.940 kor. Szép eredmény rövid idő alatt. Hát mi prot. mit csinálunk? Alusznak talán? Serkenj fel te, ki aluszol!

— **A Tábita-nőegyesület** a Deák-téri ág. hitv. iskola dísztermében tartotta ez évi rendes közgyűlését özv. Haberern Jonathánné elnöklésével. Az elnök megnyitó beszéde után Jurenák Janka titkár terjesztette elő az egyesület mult évi munkásságáról szóló jelentést. A karácsonyi gyermek fölruházás után, a nagyhéten az összes evangélikus templomokban rendeztek gyűjtést a tagok. Segített az egyesület 540 családot, kiosztott szegények között valláskülönbség nélkül kenyeret, ruhát és cipőt, fehérműt, fűtőanyagot stb. Résztvett az egyesület a Gyermeknapon is. A titkári jelentést jóváhagyóan tudomásul vette a közgyűlés. Azután a zárószámadásokat és a vagyommérleget vették tudomásul, a melyek 4109 korona vagyonszaporodást s 93,888 korona vagyont mutatnak ki.

— **Zsidó-keresztyén izraliták a képviselőházban.** A képviselőháznak minap érdekes vendégei voltak. Leuertoff Pál, Baron Pál és Rejanov Félix. a Krisztus megváltásába vetett hit zsidó vallói voltak ezek a vendégek. Ezek az emberek oroszok, de már régóta Londonban élnek, ahonnan időközönként ellátogatnak a kontinensre, de nem azért, hogy propagandát csináljanak, hanem hogy új vallasukat egyszerűen hirdessék. Londonban már kétszáznegyven hívük van, valamenynyien zsidók, a kik Jézus Krisztust a zsidóság megváltójának tartják. Szövetkezésüknek ez a címe: Zsidó-keresztyén bizonyágtétel Izráelből. A vendégeket Hock János képviselő kalauzolta a képviselőházban. Ime tehát már a zsidó-keresztyén vallás is megszületett. Tartós jövőt nem jósolhattunk neki. Krisztus által csak az idvezülhet, a ki őt nem félig, hanem egészen megismeri.

— **Munkásság a hitélet terén.** Svájcban több helyen alakítanak a református egyházban keresztyén munkálkodó társaságot. Új lelkész állást szerveznek, míg a vasárnapi iskolák, konfirmációi oktatás, sőt az istentisztelet rendjében bizonyos módosításokat léptetnek életbe, melyek közkiváncsolomnak és az egyháztanács véleményének is megfelelőek. Látván a buzgó munkásságot mindenfelé, nekünk sem szabad elmaradnunk.

— **Gyászhir.** Werber Samu a szepesbélai ág. hitv. ev. egyház lelkésze, a Ferencz József-rend lovagja, a szepesi városi egyházmegye főesperese, a szepesmegyei ev. lelkészegyesület elnöke, a magyarhoni ev. egyházegyetem törvényszékének bírája, Szepes vármegye törvényhatósági bizottságának és Seepesbela r. t. város képviselőtestületének tagja, a „Magyarországi történelmi társulat” és a „Szepesmegyei történelmi társulat” rendes tagja, a „Magyarországi kárpátgyesület” tiszteletbeli tagja, a „Szepesbélai kaszinó” és a „Tüz-

oltó-egylet" elnöke, a „Szepesbélai ifjusági egylet" disz-
elnöke. stb., családjának, egyházának és hazájának
szentelt önzetlen tevékenységü életének 73-ik lelkipász-
tori áldásdus működésének 48-ik évében f. é. május
hó 18-án, reggel 5 órakor hirtelen és váratlan örök
nyugalomra tért. Légy hü mind halálig, náked adom az
életnek koronáját. Jel. 2. 10.

— **Hazánk műveltségi fejlődése.** Az itt követ-
kező számok érdekesen tüntetik fel hazánk műveltségi
állapotjának fejlődését 1868 óta.

Év	Az iskola teljes száma	Áll. iskola	Közs. isk.	Felekezeti isk.	Magán isk.
1868	13.798	—	371	13.319	108
1880	15.652	244	1577	13.686	145
1905	16.561	2046	1473	12.734	308

A tantermek száma	A tanítók száma	6—15 éves gyermekek száma
1868-ban 16.928	1868-ban 17.792	1875-ben 2,124.899
1880-ban 21.838	1880-ban 21.664	1905-ben 2,153.736
1905-ben 28.741	1905-ben 32.519	

Az elemi iskolába járó gyermekek száma

1875-ben	1,491.121	70.2%
1905-ben	2,507.916	79.5%

A 6 éven felüli népesség Magyarországon 1880-
ban 11,475.000, 1900-ban 14,039.000, — növekedés
22.35 százalék. Ezek között az irni, olvasni tudók száma
1880-ban 4,989.000 (43.48 százalék), — 1900-ban
8,590.000 (61.19 százalék).

— **Tanítónők gazdasági tanfolyama.**
A nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi mi-
nisztérium a kassai női gazdasági tanintézetben
f. év július 1-én kezdődő három hetes póttan-
folyamot nyitott azon tanítóink részére, a kik a
háztartás és a gazdasszonykodáshoz szükséges
ismereteket megakarják szerezni, hogy hivatá-
suknak jobban megfelelhessenek. A felvételért
az idén május 16-ig az ország több vidékeiről
folyamodnak tanítóink. A kik az idén erről le-
késtek, jövőre nyújthatják be e tárgyú kérvé-
nyöket az illetékes tanfelügyelőséghez.

Pályázat.

A debreceni ref. főgimnáziumban az 1908—9.
iskolai évre egy helyettes tanári állás fog betöl-
tetni, amellyel ha okleveles tanárjelölt alkalmaz-
tatik, 2000 korona évi fizetés van összekötve, ha
nem okleveles tanárjelölt alkalmaztatik 1600 k,

mely negyedévi előleges részben adatik ki. Pá-
lyázhatnak olyan ref. vallásu tanárjelöltek, kik
a latin-német, vagy a magyar-német szakból
vannak képesítve, vagy ezen tárgyakból a szak-
vizsgálatot már letették. A pályázók vallásukat,
életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésü-
ket, katona kötelezettségi viszonyukat, eddigi
szolgálatukat és egészséges állapotukat igazoló
okmányokkal felszerelt és az igazgatótanács el-
nökségéhez címzett kérvényüket f. évi június hó
20-ig a főgimnázium igazgatóságához küldjék be.

Debrecen, 1908. május 12.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat.

A nagybányai ref. egyházmegyében fekvő
kishodosi ref. egyház lelkészi állomására pályá-
zat hirdettetik. Fizetés: lakás, 2 hold kerten
kívül, föld, termény, fa, hivatalos megállapítás
szerint 877 k. 2 fill. állami fizetésekiegészítés
865 k 55 f. Az állás azonnal elfoglalandó. Be-
ruházási megváltás 45 k. 10 f.

Az eredeti okmányokkal felszerelt pályázati
kérvények f. é. június 8-ig Széll György espe-
reshez Avasujváros (Szatmárn.) küldendők be.

Debrecen, 1908. május 12.

a püspök helyett:

Dicsöfi József
eker. főjegyző.

Pályázat

a **szatmári** egyházban egyik segédlelkészi állomásra.

Javadalma: Egy szobás lakás, vagy e helyett
240 korona lakbér. Egyház pénztárából 500 korona,
havi előleges részletekben. Felső leányiskola pénztárából
heti 8 vallásóráért 600 korona. Állami elemi iskolában
heti 12 vallásóráért 528 korona. Kereskedelmi tanonc-
iskolában heti egy vallásóráért 100 kor. Ezenkívül külön
tandij a zárdába járó ref. növendékektől stóla mellék-
jövedelem.

Kötelessége a kijelölt tanórákat pontosan megtar-
tani, az egyik rendes lelkész mellett segédlelkészi szol-
gálatot teljesíteni.

Pályázati kérvények június hó 12-ig a szatmári ref. esperesi hivatalhoz beadandók.

Az állomás f. é. július hó 1-én elfoglalandó.
Szatmár, 1908 május 17.

Egyháztanács.

Pályázat

az érmelléki egyházmegyébe kebeleztetett **székelyhidi** ref. lelkészi állásra, melynek javadalma készpénz, 42 hold szántó és kaszáló föld, gabona és stóla hivatalos becslés szerinti értékben 2043 korona. Pályázati kérvények június 8-ig Marjay Péter espereshez Nagylétára küldendők.

Allomás azonnal elfoglalandó.
Debrecen, 1908 május hó 20-án.

A püspök helyett :

Dicsőfi József,
egyh.-ker. főjegyző.

Pályázat.

A dévaványai ref. segédlelkészi állásra pályázat hirdettetik. Lelkésztől, egyháztól, várostól fizetése összesen 1200 korona. (egyezer kettő száz korona.) Készpénz, egy szobából álló lakás fűtéssel és takarítással. Kötelessége a segédlelkészi egyházjegyzői s számvívői teendők végzése, hetenként egy órán az iparos tanulókat a vallásra tanítani, a konfirmándusokat husvét és áldozóesütörtök között előkészíteni. Felmondási határidő 3 hónap. Az állás minél előbb elfoglalandó. Jelentkezni lehet alólirottnál.

Dévaványa, 1908. május. 19.

Szűgyi Dániel
ref. lelkész.

Pályázat.

A debreceni reform. egyházmegyébe kebeleztetett konyári reform. egyház elhalálozás által megüresedett lelkészi állomásra pályázat hirdettetik. Ez állás javadalma az 1904. évi hiv. becslés szerint 2181 k. 80 f. E jövedelem részletei: 1. Készpénz a szolgalmányok megváltásával 582 k., föld 44 h. 337 négyszögöl 1600 négyszögölével. 2. 9 hold legeltetési jog. 3. Egy nyilas szőlő. 4. 200 négyszögöl kender föld. 5. 30 négyszögöl káposztás föld. 6. 31 köből rozs, 15 köből aljgabona, 400 kéve nád. 7. Stóla.

Az ezen állomást elnyerni óhajtok lelkészi oklevéllel és saját esperesök által a pályázati hirdetés megjelenése után láttamozott szolgálati bizonyítványunk-

kal s a törzskönyvet ez idő szerint még helyettesítő püspöki bizonyítvánnyal felszerelve 1908. évi május hó 31. napjáig Dávidházy János espereshez Kabára, adják be.

A megválasztott köteles az előd özvegyének be-
ruházások címén 500 k.-át fizetni s az állomást a választás érvényre jutásával azonnal elfoglalni.

Dicsőfi J. egyhker. főjegyző.

Szives figyelmébe ajánljuk a
közelgő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlai S. Szabó-féle
Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ara 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet

ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40
Kaphatók :

MEGEDŰS ÉS SANDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

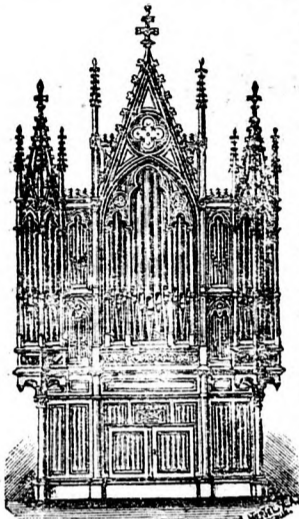
a legolcsóbban és izléselesen készít mindenféle
nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Rőpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat, Stb.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legkötele-
tebb vívmányai szerint bár-
mily rendszerű s nagyságu új
orgonákat, jótállás mellett. —
Orgona építészetem fennállása
alatt 193 év. ref. egyháznak
szolgáltam teljes meglegedé-
sükre munkámmal, melyeknek
jóságával, kiválóságával elértem
azt, hogy minden évben nő-
vekszik a cégem iránti biza-
lom, melynek folytán a múlt
évben üzletemet gépekkal sze-
reltem fel, hogy minden tek-
intetben a kor színvonalán
álljak.

Elvállalok régi orgonák
új szerkezetre való átalakítását
áthelyezését, tisztítását és ja-
vítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagy-
tisztelű és tekintetes egyházi előljáróság szives párt-
fogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és hérm.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház káteja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.
Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyéről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is
meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára
4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Alapítottatott 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-
leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószeke-
n vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számos e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók. —
számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kiváratra izletes
stylusban, levéltári okmányartók.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

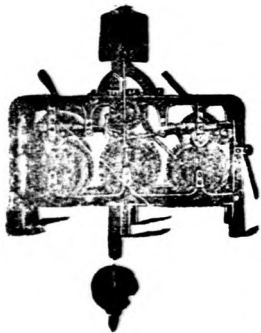
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cément palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cément munkák. Portland és román cément.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarék konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

íránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

**Magyar Közös
Bevásárló Szövetkezet.**

Egy közös bevásárló szövetkezet van alakulóban, melynek élén a magyar kálvinista párt országos egyesületének választmányja áll; de tagja lehet mindenki nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül.

A kereskedők, iparosok, gyárosok közül igazgatósága által válogatja ki a céljának legmegfelelebbeket. Célja pedig a szolid kereskedelem s magyarhoni ipar tömeges pártolása által a nagy fogyasztó közönség érdekeinek a megvédelmzése.

Alantírott a szervezéssel meglevén bizva, felhívom a kereskedő és iparos világ figyelmét e nagyhorderejű szervezkedésre.

Sonkád, (Szatmár m.)

Kocsis József
ref. lelkész.

— **Vizsgai jutalom-könyvül** és konfirmációi, ünnepi emlékkönyvül csakis hazafias irányu és protestáns jellemképző ifjusági könyveket alkalmazzunk. Ilyenek: **V a d a y József** egyházkerületileg aprobált munkái: 1. A Protestáns Jellem. Iskola-kötésben 1 kor., Diszkötésben 1 kor. 60 fill. és 2 korona árban. 2. A Protestáns lelkület. Diszkötésben 1 kor. és 1 kor. 30 fill. Füzve 80 fill. 3. Tanulók Vezérkönyve a hazafias jellemben és jó erkölcsben 1 kor. 30 fill. és 1 k. 80 fill. 4. Rákóczi és a Kuruczvilág. Diszkötésben, képekkel 2 korona és 3 korona. 5. Rákóczi emlékfüzet 10 fillér. Megrendelhető: **Vaday Józsefnél Nagyvárad.**

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszerait, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

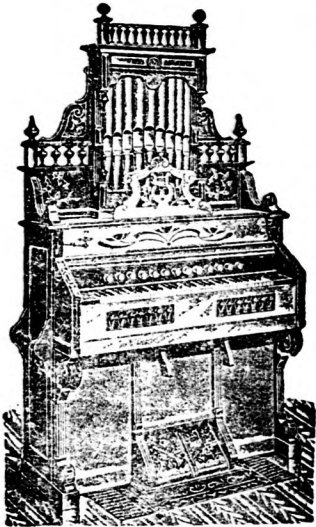
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

**Legnagyobb gyár
és raktár.**

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerre általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel!

A legjobb magvak. A legnemesebb

csemetefák. A legszebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen.

Alkalmi vétel.

Bükk tűzifa I. osztályu száraz vagonként
Debrecenbe szállítva 240 korona.

Fakereskedő Vállalat
Tiszolcz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármint súlyban, nemetszőket feltlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmere-
== rő irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz elő-meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.